

ԽԵՂՃ ՈՐՐՈՒԿՆԵՐՆ

ՀԱՅՐԵՆԻՔԻՍ

Աւստրիոյ գաւաժաւանգին՝ Փրանկիսկոս Փերլէյմանդի՝

եւ իւր Դքսուկի տիկնոջը սպանուելուն առիթով

28 - 6 - 1914

Երկնքին կից՝ քու բարձրը թոի՛չքդ, Արծիւ,
Զրսիրեցի՛, նախանձեցայ ո՛չ երբէք...

Կայծակներու զոռ վրտանգներն են անթիւ,
Կեանքն ի՛նչ կեանք է՝ ապրելով միշտ ահաբեկ...

«(Չգոստափառ կեցցէ՛ք իշխան ժառանգորդ
կեցցէ՛ք դարե՛ր, պարծանք ազգիս, արքայ հօ՛րդ»...

Հազար բերնէ բիւր մաղթանքներ հոսեցան
Մինչ կ'ըմբոշինէր չընաշխարհիկ նոր սեղան:

— Ամենագո՛հ անչափ ուրախ եմ, ըսաւ.

(Ո՛վ հեղուկիւն բարօրութեան մեր կեանքին).

— Ո՛չ, պերճ իշխան, մի՛ կարծե՛ր զքեզ այր մ'անցաւ,
Այս մ'է, կամ ծուխ, կեանքն անգին:

Դու լուկ հրապո՛յրը երփներանգ կը տեսնես
Դրադիկներուն ուր քու դիմացդ են կանգներ,
Բայց իժ մը տակն այդ հըմայքին դիւապէս,
Իշխան, ձեզի լարել է դաւ մահաբեր:

Բըռնամարտիկ զայն ընկրկե՛լ պիտ' ջնասա,

Այս կայն վիշապն ունի խայթոց մը երկ'սուր,
Ի՛նչպէս կարող էք դուք զերծիլ անվնաս,
Զեր ճիգն ընդդէմ թըշնամիին է ի զուր:

*
* *

Տիկնոջրդ հետ՝ ֆռանչեացօ ֆերդինանդ՝
Մինչ դեռ չէիր ո՛չ ալեւոր, ո՛չ հիւանդ,
Սառայեւօ քաղաքին մէջ Բոսնիոյ
Վայրկեանապէս ոչընչացար՝ պատուիդ զոհ:

Եղբրական նախափորձերն ահարկու՛

Պայթուցիկներ՝ ողորմեցան ձեր կեանքին,
Բրաունինգի բայց հարուածները երկու
Մահավըճի՛ռ եղան ձեր զոյգ պատանքին:

Եւ երկիրները կըրթուած համախումբ
Մեծ սոսկումով սուգ բընեցին ձեր մահուան,
Խանգարուեցաւ հըրճուանքներու բիւր ահուժը,
— Այրած սըրտի մըխիթարանը մ'ընդունայն:

Ես կարեկից կ'ըլլամ սըրտով մը անկեղծ,
Ով Ֆիրդինանդ, անմեղներուն ձեր երեք.
Ինչ մըթագնող աչիկներով՝ դիակ մ'եղծ
Պիտի տեսնեն իրենց ծնողն ուր երէկ
Բիւր զըգուանքով կը սիրէին խնամէին,
Մինչդեռ այսօր՝ չեն ողջոյն մ'իսկ տար յետին...
Քրնքուշ սըրտերն ինչ խոցումով պիտ' ըզզան
Բեռը վըշտին՝ որք մընալու յաւիտեան...

Բայց երբ ձեզի ես կարեկցիմ, իշխաններ,
Ինչպէս կըրնամ չ'յիշել նաև լալագին
Խեղճ որբուկներն հայրենիքիս՝ միշտ անտէր,
Չունին հացն իսկ, չունին ըզգեստ մը հագին...

Դուք քանի՞ դար, Պետութիւններ մեծազօր,
Մեր վըշտերուն անկարեկիր մընացիք.
Չեր ըսփոփանքը խաղալիկ մ'է ցայսօր,
Դեռ կը հծեն հարիւր հազար որք անձինք:

Ով Աստուծոյ իշխանիկներ նախորեալ,
Ներողամիտ ազօթեցէք սըրտագին
Անոր ի նպաստ որ խելայեղ գործեց չար
Աթիւղով ձեզ աղիողորմ սուգ կըրկին:

Որքը սակայն հաց մուրացող Տարօնի՝
Պիտ' ազօթէ որ Տէր ինքնին լուծէ քէն,
Իւր շանթաշէշտ ցասումն ահեղ տայ ձօնի
Անոնց որ որքն հացիկէն ալ կու զըրկին:

Հ. Գր. Այրէի-Էջ

ՖՐԱՆՉԵՍԹՈՅ Տ. ❀ ❀ ❀

❀ ❀ ❀ ԿՈՒԷՐՐԱԾԺ

Վերածնունդի գրիչներն գրեթէ ամէնքն
ալ մի և նոյն նպատակի ներշնչումն ու
նին, իտալ՝ Ռոմանզիկ դարոցի կազմա-
կերպողն՝ իր խօսեցեալքին մէջ և թա-
արերգութիւններուն մէջ իտալիոյ անկումն,
ժողովրդեան թշուառութիւնը և անմիա-
բանութիւնը կ'ողբայ, կը յանդիմանէ:

Հետևողներն ալ մի և նոյն հոգեբանու-
թիւնը կ'արտայայտեն: Հայրենիք և Ա-
զատութիւն՝ իտալական վերածնունդի գի-
տանշանն են:

Կուէրբաժծի ծնած 1804ին ի Լիվոռնոյ,
կ'ապրի մինչև Մանթոնիի վերջին տարին՝
1873: Պատմական վիպասաններուն մէջ
ամենէն հանճարեղներէն է: Իր վարույց
անհանդարտ ու կրակոտ պատկերը, նկա-
րած է վիպասանութիւններուն մէջ: Նա
հիացողն է Պայրընի, տենչացող ազատու-